

•เขียนโดย manager•

•วัน•พฤหัสดี•ที่ 13 •มีนาคม• 2014 เวลา 19:12 น. • -

เมืองล่องจากจารึก พงศาวดาร และวรรณกรรม (ต่อ) และหลังจากปีทีโอนอำเภอล่องจากจังหวัดลำปางมาขึ้นกับจังหวัดแพร่ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๗๔ สำนักเรื่องนี้ของคนเมืองล่องก็ยังไม่เปลี่ยนแปลง เช่น “...จันทยศรีสสะภิกขุ เขียนปลางเมื่ออยู่ปฏิบัติวัดศรีดอนไชยแม่ล่องแก้วกว้าง ทางกลางเมืองล่องวันนั้นแล...” ต่ างไปจากเมืองขึ้นอื่นๆ ของลำปาง เช่น เมืองแจ้ห่ม จากการสำรวจจารึกท้ายคัมภีร์ใบลานวัดผาแดงหลวง พบว่าคนภายในเมืองจะระบุตำแหน่งของเมืองแจ้ห่มเป็น “หัวเมืองนคร” คือเป็นหัวเมืองของเมืองลำปาง เช่น “...กัญจนภิกขุลิขิตปางเมื่อปฏิบัติสำราญครูบาทหลวงอินทะ วัดผาแดงแก้วกว้าง ทางหัวเวียงนครไชย...”

“...สาวธุเจ้าพรหมเขียนไว้ค้ำชูศาสนาพระโคตมะ เมื่อปางอยู่(วัด)บ้านม่วงแก้วกว้าง ทำทางหัวเวียงนคร...”

“...ตนภิกขุเขียนปางเมื่อปฏิบัติวัดหลวงแช่มหัวเมืองนคร...” หรือจารึกท้ายคัมภีร์ใบลานของวัดดอนแท่น ตำบลดอนมูล อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ก็ระบุถึงตำแหน่งวัด(หมู่บ้าน)ว่าอยู่ส่วนด้านทิศใต้ของจังหวัดแพร่ เช่น

“...ปลางเมื่อปฏิบัติวัดดอนแท่น เมืองมานดำนใต้ ชื่อข้าไรวาร์สสะภิกขุไชยมงคล เป็นเจ้าอธิการ...”

“...ปลางข้าอยู่ปฏิบัติครูบาเจ้าคันธวงส์ วัดศรีดอนแท่น เมืองมานใต้ ชื่อข้าไธตัน หน้อยสามเณรอาระ วงค์คำ เขียนไว้ค้ำชูศาสนา...” หรือระบุว่าอยู่กับเมืองแพร่โดยตรง เช่น

“...สุกแก้วสามเณรเขียนแล ปลางเมื่อข้าอยู่ปฏิบัติวัดศรีดอนแท่น เมืองแพร่ วันนั้นแล...”

แสดงให้เห็นว่าคนในเมืองล่องตั้งแต่อดีต มาจนถึงเป็นหน่วยของอำเภอที่ขึ้นอยู่กับจังหวัดลำปางหรือภายหลังมาขึ้นอยู่กับจังหวัดแพร่ ก็ยังมีสำนึกเรื่องความเป็นคนเมืองล่องสูงมาก แต่จุดที่ทำให้สำนึกความเป็นคนเมืองล่องลดน้อยลงไปหรือไม่อย่างไร ก็จะต้องทำการศึกษาย่างละเอียดและต้องสำรวจครอบคลุมถึงวัดที่ตั้งตอนเหนือเมืองล่องต่อไป แต่ที่น่าสังเกตอีกอย่างหนึ่งก็คือคนที่อยู่ในเมืองต้าจะมีสำนึกร่วมเรื่องความเป็นคนเมืองล่องหรือไม่ เพราะเท่าที่พบจารึกท้ายคัมภีร์ใบลานของวัดม่อน(ต้าม่อน) ที่วัดนาตุ้ม มีจำนวน ๒ ผู้ยังไม่พบกล่าวถึงว่าวัด(หมู่บ้าน)นี้อยู่ส่วนไหนของเมืองล่องแต่จะระบุว่าเป็นเมืองต้า ซึ่งจะต้องเก็บหลักฐานและศึกษาต่อไป

“...อะหังนามะไชยเทพภิกขุลิขิตตะแล ปางเมื่ออยู่ปฏิบัติวัดม่อน เมืองท่า วันนั้นแล...”

“...สุนันทะสามเณรลิขิตตะแล ปางเมื่อข้าอยู่วัดเมืองท่าม่อน...”

ส่วนคนในเมืองลำปางเองก็ไม่ได้สำนึกว่าเมืองล่องเป็นส่วนอันหนึ่งอันเดียวกับเมืองลำปาง ดังพบจารึกท้ายคัมภีร์ใบลานระบุว่า

“...อะหังนามะปัญญัตติข้าชื่อว่าพระนายอภิไชย...ปางเมื่อข้าได้เต็มปฏิบัติวัดศรี-ดอนไชยนาหมาโก้งโห่งล้อมแลข้าเต็มคำชูสวาทเจ้าชุมพรวัดวังเคียนไชยแก้วกว้างท่าทางริมยมที่ข้างริมยม วันนั้นแท้แล...บ้านเกิดแห่งข้าแท้ที่อยู่ละคอน(ลำปาง)ย่อนว่าได้เป็นพระเณร...”

นอกจากนี้จารึกท้ายคัมภีร์ใบลานยังให้ข้อมูลว่าแต่ละปีเกิดอะไรขึ้นภายในวัด หมู่บ้าน ตลอดจนถึงเมืองล่องและเมืองใกล้เคียง ซึ่งนับได้ว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญอย่างมากเมื่อจะทำการศึกษามืองเล็กๆ ที่ขาดเอกสารหลักฐานจากภายนอกกล่าวถึงโดยตรง ส่วนจารึกจากพื้นที่ภายนอกที่กล่าวถึงเมืองล่องเท่าที่พบในขณะนี้มีแผ่นเดียว คือจารึกบนแผ่นไม้วัดบ่อสลีของครูบากุมา (สันนิษฐานว่าอยู่ ตำบลบ่อสลี อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่) ที่แสดงถึงการรับรู้ว่ามีเมืองล่องเป็นเมืองพระธาตุ ดังปรากฏคำไหว้พระธาตุในเมืองล่องจำนวน ๓ องค์ คือ พระธาตุรุ่งอรุณ(ศรีดอนคำ) พระธาตุชวยพู และพระธาตุพู่ห้วย ร่วมกับคำไหว้พระธาตุอื่นๆ คือ พระธาตุหริภุญชัย พระธาตุลำปางหลวง พระธาตุพนม พระธาตุช่อแฮ พระธาตุขิงแกง พระธาตุเสด็จ พระธาตุดอนเตา พระธาตุดอยตุง พระธาตุดอยสุเทพ พระธาตุจอมยอง และพระธาตุทุ่งสา โดยจุดประสงค์ของผู้จารึกคือ “...เขียนใส่แผ่นไม้ที่อุกบุตรทั้งหลายได้อ่านได้เรียนไว้ให้ไปทุกคำเข้าแลงาย...”

นอกจากนี้จารึกที่เกี่ยวข้องกับเมืองล่องโดยตรงยังไม่พบ จากจารึกสุโขทัยทั้งหมดเท่าที่นำมาใช้ประโยชน์ได้ก็เพียงแต่ทำให้ทราบว่าเมืองล่องเป็นเมืองกันชนหรือปลายแดนของอาณาจักรสุโขทัยและอาณาจักรล้านนา โดยในสมัยของพ่อขุนศรีนาวนำถมก็มีการสันนิษฐานว่าอาณาเขตด้านเหนืออยู่ในแนวเขาพลิงที่เป็นเขากั้นเมืองแพร่กับอาณาจักรสุโขทัย และเท่าที่จารึกสุโขทัยกล่าวถึงอาณาเขตด้านเหนือของอาณาจักรสุโขทัยในสมัยพ่อขุนรามคำแหง(พ.ศ.๑๘๒๒ – ประมาณพ.ศ.๑๘๕๒) คือศิลาจารึกหลักที่ ๑ ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง

“...เบื้องดินนอน รอดเมืองแพร่ เมืองมาน เมืองน.. เมืองพลัว พันฝั่งของเมืองชวาเป็นที่แล้ว ปลูกเลี้ยงฝูงลูกบ้านลูกเมืองนั้นชอบด้วยธรรมทุกคน”

รอดเมืองแพร่และเมืองมานหรือเมืองมานนี้ ถ้าหากเป็นเมืองเดียวกับเมืองมานที่ตั้งอยู่บริเวณอำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ในปัจจุบัน อาณาเขตด้านเหนือของอาณาจักรสุโขทัยช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๙ ไม่ถึงเมืองล่องแต่มีอาณาเขตติดเขตเมืองล่อง สมัยพ่อขุนรามคำแหงนี้เป็นยุคที่อาณาจักรสุโขทัยมีอาณาเขตกว้างใหญ่ไพศาลมากที่สุด ในสมัยต่อมาศิลาจารึกหลักที่ ๓ ศิลาจารึกนครชุมเมื่อ พ.ศ.๑๙๐๐ ก็มีการกล่าวถึงเมืองฝางที่มีอาณาเขตติดต่อกับเมืองล่อง(ในอดีตยังไม่มีอำเภอเด่นชัยกันมีแต่เป็นป่าเขา)

•เขียนโดย manager•

•วันพฤหัสบดี•ที่ 13 •มีนาคม• 2014 เวลา 19:12 น. • -

“...ศักราช ๑๒๗๙ ปีระกา...คำนี้กล่าวค้นสเล็กสน้อยแลคำอันพิสดารไชร้ กล่าวไว้ในจารึกอันมีในเมืองสุโขทัย...นักพระมหาธาตุพูนแลจารึกอันหนึ่งมีในเมือง...อันหนึ่งมีในเมืองฝาง อันหนึ่งมีในเมืองสระหลวง(พิษณุโลก) ...”

หรือจารึกหลักที่ ๓๘ ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร พ.ศ.๑๙๔๐ รัชกาลพระมหาธรรมราชาที่ ๒

“...ราชสีมาทั้งหลายนี้ไชร้ กลางเมืองสุโขทัยอันเป็นประธาน กิ่งในเมื(อง)...ทเเนปร(เป็นต้นว่า) เซลียง กำแพงเพชร ทุ่งย้าง ปากยม สองแคว...”

หรือจารึกน.๑ จารึกคำปู่สप्त สันนิษฐานว่า พ.ศ.๑๙๓๕ ตรงกับพญาคำตัน เป็นกษัตริย์น่าน(พ.ศ.๑๙๒๗ – ๑๙๓๗)

“...ผู้ชื่อพระญาฤไทย...อันหนึ่งบ้านเมืองเราที่(ง)หลายและเมืองแพร่ เมืองงาว ... (น)าน เมืองพลัว ปู่พระญาดูตั้งเดียว...”

จากจารึกต่างๆ ทำให้เห็นว่าเมืองล่องเป็นเมืองกันชนหรือเมืองต่อแดนระหว่างอาณาจักรสุโขทัยและล้านนา เพราะอาณาจักรสุโขทัยเมื่อขยายอาณาเขตขึ้นมาด้านเหนือสุดก็ถึงเมืองแพร่ เมืองมาน เมืองน่าน เมืองพลัว ในสมัย พ.ศ.๑๙๓๕ ก่อนที่พระเจ้าติโลกราช กษัตริย์เมืองเชียงใหม่จะยึดเมืองน่านได้ เมืองน่านก็มีอำนาจเหนือเมืองแพร่ เมืองงาว และเมืองบัว ดังนั้นในช่วงนี้สุโขทัยจึงมีอาณาเขตไม่ถึงเมืองแพร่ และถ้าหากว่าเมืองมานคือเมืองที่อยู่ในเขตอำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ดังจารึกท้ายคัมภีร์ใบลานวัดคอนแท่น อำเภอสูงเม่น กล่าวว่า

“...ปลางเมื่อปฏิบัติวัดคอนแท่น เมืองมานด่านใต้ ชื่อข้าไรร้รัสสะภิกุไชยมงคล เป็นเจ้าอธิการ...”

กรอบกับภายในเขตอำเภอสูงเม่นมีเจดีย์แบบสุโขทัย ที่วัดพระหลวง และมีลำห้วยแม่มานไหลผ่านเป็นหลักฐานสนับสนุนถึงชื่อเมืองมาน จึงสันนิษฐานว่าอาณาเขตสุโขทัยไม่ได้มาถึงเมืองล่อง แต่ว่าส่งอิทธิพลทางด้านศิลปวัฒนธรรมนั้นได้แผ่เข้ามาถึงตามแม่น้ำยม เพราะอย่างน้อยก่อนที่พระเจ้าติโลกราชจะยึดเมืองแพร่ได้ในปี พ.ศ.๑๙๘๖ เมืองล่องย่อมอยู่ในอาณาจักรล้านนาแล้ว เนื่องจากมีทรัพยากรที่สำคัญคือเหล็กที่ใช้ทำอาวุธในสงคราม อีกทั้งเป็นฐานที่ตั้งทัพและทางยกทัพผ่านไปเมืองแพร่ให้กับทัพพระเจ้าติโลกราช ส่วนหลักฐานตำนานภายในเมืองล่องที่ระบุศักราชย้อนหลังไกลที่สุดว่าในปี พ.ศ.๒๑๖๙ เมืองล่องก็ได้เป็นเมืองที่ขึ้นกับเมืองลำปาง และเมืองลำปางก็ขึ้นตรงกับเมืองเชียงใหม่

ภูเดช แสนสา

•เขียนโดย manager•

•วันพฤหัสบดีที่ 13 มีนาคม 2014 เวลา 19:12 น. • -

วัดพระหลวง (ธาตุเมือง) อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ถ่ายเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๔๖๐ 29 18:57

วัดหลวงเมืองมาน หรือ วัดพระหลวง อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่